

Egyen épített város

A BUDAI LUTHER-SZÖVETSÉG EGYHÁZI ÉS POLITIKAI HETILAPJA

Megjelenik

minden második csütörtökön

ELŐFIZETÉS FÉLÉVRE 3 PENGŐ
A BUDAI LUTHER-SZÖVETSÉG

58141. SZ. POSTATAKARÉK-CSEKKSZÁMLÁJÁRA KÜLDENDŐ
KIADÓHIVATAL BUDAPEST, DONÁTI-U. 49., II. EM. 15

FELELŐS SZERKESZTŐ
ÉS KIADÓ

HÜTTL ÁRMIN
BUDAPEST, I., VERBŐCZY-U. 28

A lelkiismeret hőse

«Istennek kell inkább engedni,
hogy nem az embereknek.»

Ap. csel. V. 29.

Mikor Péter apostolnak e kijelentését olvasuk, melyet a jeruzsálemi főpapi tanács előtt tett, önkéntelenül is eszünkbe jut a wittenbergi barát, aki a wormsi birodalmi gyűlésen korának legnagyobb hatalmasságai előtt szinte egészen úgy viselkedett, mint Péter apostol: inkább akart Istennek engedelmessé válni, mint az embereknek. Ezzel a wormsi hős új világot fedezett fel, a lelkiismeretnek világát, mely mindent egész más színben tüntet fel és egy új életszemléletnek lett a megindítója, melyből az emberiség számára addig nem is sejtett lélegzést kapott. Egy szellemes francia gondolkodó azt mondta, hogy a nagy gondolatok nem a fejben, hanem a szívben születnek. Az új kor egész története azt bizonyítja, hogy a legnagyobb gondolatok és az ezeknek megfelelő cselekedetek a lelkiismeretből születnek. Luther lelkiismeretére hallgatva, vetette kockára mindenét, hogy Isten szava iránt való engedelmességét bemutathassa. Mint hű lelkipásztor, aki a gondjaira bízott lelkeket az evangélium kenyerével akarta táplálni, nem nézhetett tétlenül a bűnbocsátó cédulák árusítását, nem hallgathatott, hanem beszélnie és cselekednie kellett. Lelkiismerete védelmére harcha bocsátkozott kora főhatalmasságaival és sértetlenül került ki a küzdelemből. Akkor láthatta a világ, hogy mit ér egy ember, akinek helyén van a szive és aki egyedül lelkiismerete szavára hallgat.

Ma olyan világot élünk, hogy sokan hajlandók lebecsülni az egyes embert. Ma a pártok, a csoportok, a szövetségek, a tömegek világában élünk, hol az egyesnek nem sok a becsülete. Pedig a mai embernek is az a vágya, hogy ne kerüljön el a sokaságban, a sűrű tömegben, hanem őrizze és védje meg személyiségét és tegyen szert lelki

nagyságra. Luther példája és szava is tanítja, hogy nem találhatunk jobb tanácsost, jobb mestert és doktort, mint saját lelkiismeretünket, ha lelki nagyságra akarunk szert tenni. Ahhoz, hogy egész emberek legyünk, sem nagy szellemre, sem gazdag lélekre, hanem egyedül megvesztegethetetlen és meg nem rettenő lelkiismeretre van szükségünk. Ha azt a kérdést veted fel magad előtt, tetszik-e életem és munkám Istennek? és erre becsületes komolysággal adod meg magadnak a választ, arra az utra léptél, melyen hőssé lehetsz. Milyen sok okos, értelmes, ügyes ember van a mi korunkban is! És mégis mily sok a baj, a nyomoruság és a panasz! Nincs elég lelkiismeretes emberünk! Aki a lelkiismeret szemével néz körül azon a helyen, ahova az isteni gondviselés állította, sok felséges nagy isteni feladatot talál a maga számára, mely régen várta már az ő hősi elhatározását a szent Istennek tetsző cselekvésre. Bármilyen helyzetben szolgálunk is, nem tehetünk sem a világnak, sem az Isten országának nagyobb szolgálatot, mintha helyünket lelkiismeretünk szava szerint betöltjük. Aki így cselekszik a maga helyén, tapasztalja Luther szavainak igazságát. A jó lelkiismeret az örömök kiapadhatatlan forrása. A rossz lelkiismeret maga a pokol, a jó lelkiismeret pedig maga a mennyország. Isten kegyelméből megint megülhetjük a reformáció ünnepét. Vajha ez ne csak a kegyeletes megemlékezésnek volna szentelve, hanem minden ünnepelő testvérben az a vágy támadna, hogy ő is Luther és nagy kor- és munkatársai példáját követve, Krisztus jó vitéze legyen! Mindenki pedig evangéliumi hős lehet, ha mindenkor gondol Istenre, gondol a feladatra, melyet Isten az ő számára kijelölt és gondol a lelkiismeretre, melynek segítségével feladatát megtalálhatja, felfoghatja és megoldhatja. Mindenki ilyen evangéliumi hőssé lesz idővel, aki komolyan törekszik egész erejével arra, hogy Istennek engedjen inkább, mint az embereknek.

Zwingli Ulrich emlékezete

(1484 január 1—1531 október 11.)

Október 11-én mult 400 esztendeje, hogy a kappeli csatatéren hősi halált halt Zwingli Ulrich, a nagy svájci reformátor. »Aki fegyvert fog, fegyver által kell meghalnia,« mondja az Ur Jézus. S valóban, mintha ez az isteni igazság nehezedett volna a reformátorra. A felületes szemlélők könnyen pálcát is törnek a nagy férfiú élete felett: különösen, ha felekezeti elfogultság akadályozza őket abban, hogy a maguk tiszta összefüggésében lássák a Zwingli életében keresztelkedő eseményeket.

A lutheri alapon álló egyházi férfiak, politikai szereplése mellett igen sokszor itélik el Zwinglit racionális gondolkozásáért is s váltig bizonyítgatják, hogy mennyire hiányzott művéből a kedély melegsége, hiszen nem csak az Urvasorából számüzte a misztikumot, hanem még az orgonát sem türte meg a templom berendezései között. Mindez kétségtelen tény. Tény azonban az is, hogy egy ember keresztyénségének az értékelése nem indulhat ki egyes ténykedéseinek a pusztá felemlegetése nyomán, hanem számolnunk kell azokkal a rugókkal is, melyek cselekedeteit irányították. S amennyiben a szentnek, az Isten országának a keresése az ember munkájának hajtóereje s nem valami más, úgy azt az embert Isten áldott eszközének kell tekintenünk, akiért hálával tartozunk.

Zwingli Ulrich pedig ilyen férfiú volt.

Amikor az egyház példaadása mellett háttér fordít a kereszténység az evangéliumnak s a krisztusi önzetlenséget a bűnbocsánat árulásával üti arcul az egyház, Zwingli megalkuvás nélkül veti latba tudása minden erejét, hogy felnyissa környezetét, nemzete szemét az igazság meglátására. Az átokbullát elégető Luther merész tettén felkelkedve, mind hevesebben hirdeti Isten ígését a lelkiismerete szavára figyelő elme.

A reformáció bátor harcosa nem türheti, hogy a temetőkből is vásárteret csináljanak, ahol Sámson Bernátok a jó vásár reményében azzal dicsekedhetnek, hogy szinte látják, mint szállanak a lelkek a purgatóriumból a mennybe. Bizonyos, hogy Zwinglit nem hiu feltűnés- vagy dicsőségvágy ösztönözte erre a cselekedetre, hanem ugyanaz a szeretet, amely a dühöngő pestis idején is hősiessé teszi a gyülekezetét gondozó lelkipásztor viselkedését, olyannyira, hogy hívei osztatlan ragaszkodását vivja ki. Ez az egyház, ez az ev. hit tisztaságáért aggódó szeretet állítja szembe az orgonával és az oltárral is, mert fél, hogy az áhitat emelésének ezek az eszközei félreértésre adhatnak alkalmat s a lényegről terelhetik el a hívő figyelmét.

Tiszta erkölcsü s az Isten ígéséhez közelebb álló, boldogabb népet akart látni maga körül. Ennek az egyik legnagyobb akadálya volt az idegenben való zsoldos katonáskodás. Zwingli maga is részt vett két itáliai hadjáratban, mint táborig vezető s közvetlenül tapasztalta ennek a rut szokásnak minden átkát: a nép eldurvulását, züllését, a falvak elnéptelenedését. Lelkiismerete szavára kiméletlen harcot kezdett ezen a vonalon is.

Először csak a franciák zsoldja ellen emelte fel szavát, de megalkuvást nem tűrő természete nem állhatott meg féluton. Lemondott a pápa által neki juttatott 50 frt. kegydíjról s rávette a zürichieket, hogy a pápának se küldjenek zsoldosokat. Ekkor már gombamód szaporodtak ellenségei. Hiszen Svájc hatalmasainak, a zsoldos-szerződésekből anyagi hasznot húzó kapzsi patriciusok szemében épp olyan szálka lett Zwingli, amilyen gyűlöletes volt neve a püspökök előtt. Azon voltak tehát, hogy vele és a reformokért küzdő Zürichhel leszámoljanak.

Az ürchieket sem találta készületlenül a küzdelem. Zwingli szövetségbe vonta a reformált kantonokat s tekintettel az ellenfélnek a svájci szabadság legnagyobb ellenségével: Ausztriával való szövetségére, a felsőnémetországi birodalmi városokkal keresett összeköttetést. Végső-kig fokozódott a feszültség, amikor megégették Svájcban Kaiser Jakob zürichi lelkész. Zwingli látta, hogy nem térhet ki a leszámolás elől, fegyvert fogott. A zürichiek fölényes ereje szembe-tűnő volt. Az ellenfél azért békére hajlott s Bern közvetítésével békét kötöttek. Ez a béke is azt dokumentálja, hogy Zwingli tábora nem akarta a feltétlen harcot, hanem a békés fejlődés és a nemzeti jólét után óhajtozott. Nem így az ellenfelek. Zwinglinek naprólnapra tapasztalnia kellett, hogy ez a béke csak fegyverszünet.

Zwingli a német protestánsok szövetségét kereste, de Luther magatartása örökre kettéválasztotta a reformáció két irányát. Pedig Zwingli megnyerő és testvéri módon viselkedett. A marburgi kollokvium meghiusultával arra kéri Luthert, hogy legalább testvéreknek tekintsék egymást, ha a tanban nem is lehetnek egyek.

És az nem is volt baj, hogy lelkiismeretbeli meggyőződésükhöz mindketten ragaszkodtak, az csak hitük mélységes komolyságáról tanuskodott. A hiba ott kezdődött, hogy Luther elzárkózott a testvéri szó előtt, mert ekkor még minden fegyveres szövetségésnek ellene volt. Később Luther is engedett merev álláspontjából, de akkor már nem nyujthatta baráti jobbát Zwingli felé.

Ilyenek a nagy emberek nagy tévedései. Luther, aki a lelkiismereti szabadság harcosa, nem értette meg a lelkiismerete szavát követő Zwinglit s az Isten jelenlétének a megtapasztalása után rajongással vágyódó áldott lélek (urvasoratan) nem látja meg Zwingliben a kegyelmes Isten másik eszközét, aki által a Krisztusra irányította a kegyelem Atyja sok sóvárgó lélek tekintetét.

A nagy tévedés első tragikus következménye az 1531 okt. 11-én vívott kappeli csata, Zwingli halála. A nagy férfiú utolsó erőfeszítése is azt mutatta, hogy Zwingli komolyan vette az evangéliumot. Az a Zwingli, aki a zsoldos szolgálat ellen harcolva, önmagára vonatkozólag is levonta a következtetést, aki nem ijedt meg a riogató hatalom fenyegetéseitől, hanem népe és a krisztusi erkölcs szolgálatában a politikába sodródva bátran a harctérre vitte életét, az a Zwingli a haláltól sem félt. Isten angyalát látta benne: imádsággal hunyta szemét a nagy álomra.

Ő felvette a maga keresztyét. Isten áldja meg a mi életünkben is az ő emlékezetét! G. J.

Felelet a Mondolatra

Traeger Zsigmond és társai a budai lelkési állásra vonatkozó beadványukra választ kaptak.

A válasz ez:

»313/1931. sz. Méltóságos dr. Traeger Zsigmond kir. kuriai bíró urnak, Budapest I., Logody-u. 37.

Dr. Varsányi Mátyás budai lelkész nyugdíjaztatása ügyében — több társa nevében is — panaszolni méltóztatott az alulírt egyházmegyei elnökségnek 1929-ben tanusított eljárását, mondván, hogy az elnökség mulasztást követett el, mert az állásáról lemondott dr. Varsányi Mátyásnak nyugdíjaztatása iránt az illetékes hatóságok előtt a nyugdíjaztatási eljárást nem tette folyamatba. Ertesítjük Méltóságodat és társait, hogy dr. Varsányi Mátyás lelkési állásáról nem mondott le, csak ígérte, hogy bizonyos körülmények beállta esetén nyugdíjba megy. Ezt az ígérését azonban visszavonta.

Ha lemondott volna, akkor nem is lett volna nyugdíjazható, mert a nyugdíjintézeti szabályrendelet szerint lemondott lelkész nem nyugdíjazható. Ha nyilatkozatát vissza nem is vonta volna, akkor is nem rendes uton való nyugdíjazásáról lett volna szó, hanem a lelkészválasztási szabályrendeletnek egy rendkívüli nyugdíjazásról szóló szakasza alapján kizárólag az illetékes püspök diszkrecionális hatáskörében és az érdekelt lelkészek a püspök elől terjesztendő kérelmére lett volna nyugdíjazható.

Nyilatkozatának visszavonása következtében a közigazgatási uton tovább való intézkedés tárgyalanná vált. Hogy ez a cselekménye fegyelmi szempontból elbírástassék, arról gondoskodás történt a fegyelmi perben s tudunkkal az eljáró bíróság ítéletének indokolásában erre ki is terjeszkedett.

Egyébként a vonatkozó ügyiratok, nevezetesen a dr. Varsányi Mátyással az egyházmegyei elnökség jelenlétében felvett jegyzőkönyv és az ő nyilatkozata az esperességi irodában a hivatalos órák alatt bármikor betekinthetők.

Méltóztatásuk ezek után alulírt egyházmegyei elnökséget értesíteni, vajjon a beadványt fegyelmi panasznak minősítsük-e, mert a beadványnak ez a jellege a szövegből meg nem állapítható. Budapest, 1931 október 2-án. Hitestvéri tisztelettel Broschko Gusztáv Adolf s. k. esperes. Dr. Mikler Károly s. k. egyházmegyei felügyelő.

A beadványra adott válasz sok tekintetben érdekes és jellegzetes. Először is: szó sincs róla, hogy a beadvány Varsányi Mátyás nyugdíjazását követelte vagy célozta volna. A beadvány az esperességi elnökséget arra a kötelességére figyelmeztette, hogy Varsányi Mátyás lemondása és a budai lelkési állás megüresedése következtében előálló kötelességét teljesítse. Ez pedig lényegesen más, mint amiben a mondat foglalja össze a beadvány tartalmát.

Azután: a beadványban szó sincs arról, amiben az esp. elnökség válasza foglalja össze a beadvány tartalmát »mondván, hogy az elnökség mulasztást követett el, mert az állásáról lemondott dr. Varsányi Mátyásnak nyugdíjazása iránt az illetékes hatóságok előtt a nyugdíjaztatási eljárást nem tette folyamatba«. Ilyen »mondván« a beadványban nem fordul elő. Az esp. elnökség tehát ebben a két vonatkozásban iratellenes módon foglalta össze a beadvány tartalmát.

Hasonlóan iratellenes az elnökségnek az a feltevése is, amelyben a beadványt panaszának akarja minősíteni. A budaiaknak elég már a panaszokból. A beadvány nem panaszokdott. Ha panaszokdni akart volna, az elnökség utmutatása nélkül is tudta volna, milyen formában tegye meg. A beadvány aláírói mást akartak. Hivatalos, törvényes, lényegbe vágó érdemleges elintézését egy oly kérdésnek, amely a budai egyház életét évek óta megmérgezi s amelynek kerül-

getést nem tűrő elintézése ma a budai egyház életkérdése.

A három iratellenes megállapítás közt a beadvány lényeges tartalmára is kitér a mondat és egyszerűen a tagadás álláspontjára helyezkedik. Ezzel szemben az ismert tényállás a következő:

Dr. Varsányi Mátyás ellen 1928-ban oly súlyos panaszok halmozódtak össze, hogy azok miatt a bányakerületi fegyelmi választmány a püspököt arra utasította, hogy Varsányit azonnal függesse fel. A püspök ezt nem tette meg, hanem az ügy emberséges elintézése érdekében Varsányit arra utasította, hogy az ügyet az esperességi elnökség közbenjöttével békésen intézze el. Ennek az utasításnak az eredménye volt az, hogy Varsányi megjelent az esperességi elnökség előtt és ott kijelentette és ezt közösen írásba is foglalták, hogy helyzete Budán tarthatatlan. Kegyelemből annyi egerutat nyert, hogy az egyházi hatóságok a fejét nem kívánták, nem indították meg ellene az eljárást. Módot adtak neki arra, hogy három hónap alatt valahol máshol helyezkedjék el. Arra az esetre pedig, hogyha ez bármely okból nem sikerülne, az volt a megállapodás, hogy Varsányi nyugdíjazását kéri, illetve abba beleegyezik. Erről a megállapodásról két okmány is létezik. Egy jegyzőkönyv és egy nyilatkozat. Ez az utóbbi arról is nevezetes, hogy »végleges, visszavonhatatlan és önkéntes.«

A beadvány és a mondat közt szöges az ellentét ennek a tényállásnak a magyarázata tekintetében.

Ha a törvényt nézzük, akkor a tényállás egészen világos. A törvény értelmében az elnökség csak a 356. § alapján járhatott el. Ennek a §-nak a szövege szöszterint ez: »Ha a panasz oly vétségre vonatkozik, mely egyházi vagy állami közérdeket nem sért, az annak átvételére illetékes tisztviselő mindenekelőtt az ügynek békés uton leendő elintézését kíséri meg. Ha ez sikerül, avagy ha a bepanaszolt egyházi tisztviselő állásáról lemond, akkor a további eljárás megszüntendő.«

Mindenekelőtt kérdés az, hogy volt-e az elnökségnek joga, hogy ennek a szakasznak az alapján járjon el? Ebben a vonatkozásban minden akörül forog, hogy a panaszolt vétségek nem sértettek-e egyházi vagy állami közérdeket. Ezen az elnökség nyilván túltette magát. Elképzelhetetlen ugyanis, hogy akár a püspök olyan dolgokat panaszolt volna, amelyek nem egyházi érdekek, akár pedig a kerületi választmány olyan dolgokért követelte volna Varsányi azonnali felfüggesztését, amelyek nem vágtak az egyház elevebébe. Nyomatékos tehát az a gyanu, hogy az ügy egyáltalán nem lett volna a 356. §-ra való hivatkozással vagy annak szellemében elintézhető.

Az elintézés azonban ebbe a mederbe terelődött. Az esperességi elnökségnek itt két útja volt: vagy békességet teremt, vagy lemondatja Varsányit. Az elnökség a két szoros alternatíva között egy törvénytelen mellékmegoldást választott. A lemondás strikt formája helyett feltételes lemondásba ment bele, amelynek előfeltétele az volt, hogy nem indít fegyelmit Varsányi ellen, ami minden helyváltoztatást lehetetlenné tett volna

számára, hanem engedi, hogy pályázzék, vagy hogy cseréljen s ha ez nem sikerül, három hónap mulva nyugdíjazás formájában távoztatja állásából. De akármilyen feltételek mellett, akármilyen formában történik is ez a távozás, a budai egyházra belőle csak annyi tartozik, hogy Varsányi Mátyásnak az esperességi elnökséggel kötött »önkéntes, végleges és visszavonhatatlan« megállapodása szerint 1929 márc. 18-án budai lelkészi hivatalától meg kellett volna válnia. Az esperességi elnökségnek saját hitele és hivatalos tekintélye érdekében ehhez a megállapodáshoz feltétlenül ragaszkodnia kellett volna.

A dolgot sem akkor, sem ma nem lehet elütni azzal a mondattal, hogy Varsányi nem mondott le.

Varsányi egész nyilatkozata arra irányult, hogy a budai egyházból való »önkéntes, végleges és visszavonhatatlan« távozását valamilyen formában elviselhetőbbé és könnyebbé tegye, de a nyilatkozat lényege valamennyi feltétel dacára mégis csak az, hogy Varsányi kötelezte magát a távozásra, vagyis lemondott s a feltételek beteljesedése, vagy be nem teljesedése esetére is vállalta a jegyzőkönyvből »végleges« elhatározását, hogy »kész önként távozni lelkészi állásából«, valamint az egyidejűleg, de külön fogalmazott »Nyilatkozatának abbeli tartalmát, amely szerint »véglegesen visszavonhatatlanul és önként« kijelenti, hogy »amennyiben a budai egyházközségben viselt állásától bármely oknál fogva s más módon 1929 március 18-ig megválni nem tudna, nyugdíjazása iránti eljárás folyamatba tehető«, — az egyházi felsőbbtség tudomásul vette és elfogadta. Mert hiszen különben nem volna értelme a felfüggesztés felől határozó végzés abbeli tartalmának, amely szerint Varsányi lelkész ezeket a kijelentéseket a kikötött három hónap mulva »egyoldalulag visszavonta« és »az egyházi felsőbbtség előtt tett ígéretének megszegésével az egyházközségben az egyenetlenséget még inkább kiélesítette.«

A felek közt létrejött kölcsönös megállapodás tehát még ma is joghatályos, mert általánosan tudvalévő, hogy jogérvényesen létrejött megállapodást (ha úgy tetszik: szerződést) egyoldalulag visszavonni és joghatályosan megszegni nem lehet.

És nem is hiszük, hogy a budapesti egyházmegye elnökségén kívül bárki is akadna, aki a saját és felettes hatósága által is jóváhagyott végzésének azt az értelmet tulajdonítaná, amelyet a fentidézett leiratban kifejezett.

Nem kutatjuk, hogy mily szándék és intenció vezérli az egyházmegyei elnökséget akkor, amikor ily kiáltó módon erőszakolt értelmezést ad saját félreérthetetlen célzatu és a lelkészre abszolúte nem kedvező tartalmu végzésének. De az bizonyosnak látszik, hogy a háttérben nem közönséges jelentőségű furcsa dolgok lehetnek. Mert ha az akkor tudott enyhébb tényállás mellett az e. m.

elnökség a lelkészt, kellő indokolással állásától felfüggesztette — és ezt a felettes hatóság jóváhagyta, — felettébb feltűnő, hogy ma, mikor a tényállás súlyosabbra fordult, a lelkészt menteti.

Ha ezen a ponton a helyzet nem világos, akkor annak nem Varsányi Mátyás és nem is a budai egyház az oka, hanem az esperességi elnökség.

Ugyanez az esperességi elnökség Varsányi visszatáncolása után elkövette azt a sokkal súlyosabb hibát, hogy az ügyet nem helyes mederbe terelte. Varsányi nyilatkozata »végleges és visszavonhatatlan« lévén, azt nem fejelem ki uton kellett volna érvényesíteni, hanem mindenképp az elnökség kötelességét kellett volna teljesíteni, amit az elnökség a tárgyalások folyamán vállalt. Azt t. i., hogy Varsányi ellen nolens volens meg kellett volna indítani a nyugdíjazási eljárást. Az esperességi elnökség azonban ezen a ponton is könnyen vette a kötelességét. Legjobban rávilágít erre a könnyelműsége, hogy két esztendő múltán kiadott mondatában is még mindig olyat állít, amire semmi törvényes alapja nincs. Ennyi idő múltán sem győződött meg arról, hogy mi lett volna a kötelessége!...

A budai beadvány erről nem beszélt ugyan, de az elnökség maga hozta szóba és ezzel nagy szegénységi bizonyítványt állított ki magáról. Azt mondja ugyanis a mondat, hogy Varsányi nyugdíjazása »kizárólag az illetékes püspök discretionális hatáskörében és az érdekelt lelkésznek a püspök elé terjesztendő kérelmére« történhetett volna meg. Ez az állítás teljesen légből kapott és a törvényes hivatkozás dacára is egészen helytelen. A nyugdíjazásra vonatkozó szabályok ugyanis először is nem a lelkészválasztási, hanem a nyugdíjintézeti szabályrendeletben vannak lefektetve. Másodszor: a püspöknek ebben a vonatkozásban sincs »kizárólagos« és »discretionális hatásköre«, mert a szabályrendelet csak annyit mond, hogy »a bizottság a püspök előterjesztésének meghallgatása után határoz,« ami lényegesen más, mint az, hogy ezt a nyugdíjazást csak a püspök rendelheti el, vagy hogy csak a püspök hozzájárulása esetén lehetséges, mert ez nincs benn egy szóval sem az eljárási szabályokban. Az előterjesztés meghallgatása még azt sem jelenti, hogy a püspök álláspontját a bizottság feltétlenül honorálni tartozik. De ha egy kicsit jobban megnézzük a szabályt, akkor abból az is kitűnik, hogy az érdekelt kérelmére sincs szükség. Ami természetes is, mert »az egyházi közérdek halasztást nem tűrő megvédelmezésének a szüksége esetén felmerült nyugdíjazás« megindításának a lehetősége nem függhet az érdekelttől, hanem elrendelhető az érdekelt akarata ellenére is. És az esperességi felügyelő, aki a nyugdíjint. bizottság tagja is, nagyon jól tudja, hogy ebben a formában nyugdíjazások az érdekelt kérelme nélkül közérdekből történnek is...

De ha ilyesmi kellene is és ha a püspöknek csakugyan volna vagy lehetne valami kizárólagos discretionális joga, ebben az esetben a nyugdíjazás alapjául ott volt Varsányi végleges és visszavonhatatlan nyilatkozata, amelyet Varsányi nem vont

soha vissza, mert hiszen még perében is csak azt meri állítani, hogy ő csak eme nyilatkozata alól való feloldást kért, mely kérelmét el is lehetett, sőt el is kellett volna utasítani, nem pedig fegyelmi eljárást indítani ellene s ezzel az ügyet egész más mederbe terelni s a püspöki hivatal is csak egy emelettel van feljebb az egyházmegyei elnökségnél. Nem lehetett volna a püspököt megkérdezni, nem akarja-e ebben az ügyben »kizárólagos discretionális jogát« a békés megoldás, a végleges és visszavonhatatlan megoldás érdekében érvényesíteni?! A kettő együtt kiadja azt a törvényes alapot, amelyen a nyugdíjazási eljárást meg lehetett és meg kellett volna indítani. Hogy ezt az elnökség miért nem tette, azt senki nem tudhatja. Van egy eshetőség. Lehet, hogy az elnökség utóbb nem tartotta lelkiismeretével megegyezőnek, hogy ebből az ügyből kifolyólag a nyugdíjintézetet súlyosan megterhelő megoldást válassza. Ebben az esetben azonban az a kérdés mered elénk, hogy *miért nincsenek az összes panaszok Varsányi fegyelmi ügyében a bíróság előtt?*

Amint látható, akárhol fogjuk meg a mondatot, mindenütt csak arról tanuskodik, hogy ezt a bonyolult ügyet nem lehet egy-két iratellenes megállapítással, helytelen törvény- vagy rendeletszakaszra való hivatkozással és odavetett állítással elintézni.

Traeger Zsigmond és társai az amugy is eljuttatott esperes állásától való megváltását vagy az esp. felügyelő új hivatalba lépését egyelőre nem akarják fegyelmi feljelentéssel megnehezíteni. Nekik érdemben való elintézés kell. Azért az esperességi elnökség mondata ellen a püspöknél keresik a jogorvoslatot és a budai lelkési állás megüresedése kérdésének érdemben való elintézését.

C. c.

A hitről és szeretetről

*Ha szivednek rejtekében
Hü vezérlő csillagképen
Hit és szeretet nem él:
Olyan vagy e földi téren,
Mint száguldó forgószélben
Elrebbenő falevél...*

*Nem tudod e fontos kérdést:
Honnan? miért és hová mégy?
Csak futsz cél nélkül vakon
Az életnek országútján,
Melyen tengernyi bűn csalján
Az örvény torkába von...*

*És így minden tudományod,
Melyre célod, boldogságod
Várát építeni fel:
Nem egyéb: egy kis fővényszem,
Amely a legkisebb szélben
Tőled tovarebben el...*

*Oh ne légy hát, ne légy dőre!
Legyen lelked hü vezére
Az igaz hit, szeretet!
Igy soha sem jársz homályba*

*S tudod merre visz a pálya
Itt e gyarló föld felett —
S boldogságod felleled.*

Vitovszky István

Istentiszteleti rend a budai ev. templomban

Október 25-én 9 órakor ifjúsági istentisztelet. Refi.

11 órakor rádiós istentisztelet; prédikál: Szűcs Sándor magyaróvári lelkész. Énekel a budai Lutherszövetség Vegyeskara. Karnagy: Mikus Csák István.

Október 31-én 9 órakor ifjúsági istentisztelet: Gaál.

11 órakor reformációi ünnepi istentisztelet urvacsorosztással: Fürst E. Énekel a budai Lutherszövetség Vegyeskara. Karnagy: Mikus Csák István.

Október 31-én d. u. 4 órakor reformációi emlékünnepele.

November 1-én 10 órakor német istentisztelet: Fürst E.

11 órakor magyar istentisztelet: Fürst E.

Kereszteltük: Szedenics Istvánt, Koppányi Jánost, Huszár Annát.

Eskettük: Erdélyi Zoltánt Baán Ilonával.

Temettük: Simonyák Istvánt, Menich Lajost, Sümeghy Károlynét.

Szeretettel kérjük t. előfizetőinket az esedékes díjak sürgős befizetésére. Nekünk a nyomdában előre kell fizetnünk készpénzzel. Az előfizetések késedelmes teljesítése vesztélyeztetési lapunk fennállását. Adományokat a lap fenntartására szeretettel kérünk és köszönettel nyugtázzunk. Legcélszerűbb a pénzt a Budai Luther Szövetség 58.141. számú csekkzámláján beküldeni. Kétszer ad, ki gyorsan ad.

Az egyetemes egyház határozata szerint október 25-én „bibliai vasárnap“ van ev. egyházunkban, melyen a brit és külföldi bibliatársulat áldott munkájának támogatására lesz offertorium. Az egész magyar evangéliumi kereszténység nagy hálával tartozik e nemes társulat működéséért. *Rójjuk le hálánkat: imádkozunk a társulat munkásságáért és támogatásuk az anyagilag is!*

II. József 1781 október 13-án adta ki híres *türelmi rendeletét*, mellyel végét vetette a protestánsok nyilvános üldöztetésének. A protestánsok kitörő örömmel és nagy hálával köszönték meg a király nagylelkű intézkedését, melyet öccse, II. Lipót később törvényben biztosított. A türelmi rendelet megjelenésének 150. évfordulója alkalomából hálás kegyelettel emlékezünk a nagylelkű fejedelemről, aki népei javára és boldogítására szánta egész életét. A stájerországi *Ramsau* ev. egyházközség a türelmi rendelet emlékére a Dachstein hegységnek egyik 2500 m magas csucsán 9 m magas keresztet állított fel, melyet ünnepélyesen avattak fel. A csehországi reformátusok Prágában tartottak emlékünnepelet a türelmi rendelet 150 éves jubileumán, melyre a magyarországi ref. egyházat is meghívták, mivel ettől kapták sok ideig lelkészeiket. A ref. országos egyház képviselőiben dr. Antal Géza püspök vett részt az ünnepségen.

Az amerikai bibliatársaság, mely 1816-ban alakult, a múlt esztendőben több mint 12 millió példányt osztott ki (egész bibliát, újtestamentumot és egyes szent könyveket). Ezzel a számmal fennállása óta a legnagyobb teljesítményt érte el a társaság. A bibliát 285 különböző nyelven vagy nyelvjáráson terjeszti. Az új fordítások között figyelemreméltó, hogy kiadták a rómaiakhoz írott levelet a *csejennek* (indianusok) nyelvén. (Emlékeztet, hogy *Temesi Győző dr.*, a cserkészszövetség oszlopos embere, néhány évvel ezelőtt »A csejennek romlása« címen jeles ifjúsági regényt írt, melyben nagyon rokonszenves modorban mutatta be a csejenn-törzset.)

Az evangélikus ifjúsági mozgalomnak barátaival kedves hírt közlünk: *Schulek Tibor* katonalelkész eljegyezte *Majoross Edit* okleveles rajztanárt. Mindketten vezető munkásai az evangélikus országos ifjúsági mozgalomnak. Biztosak vagyunk abban, hogy ez a házasság nem vonja maga után egyik házastársnak sem a visszavonulását az ifjúsági mozgalomtól. Aki csak látja őket együtt, annak, mindenkinek akaratlan is az ajkára szökken: ezeket az Uristen is egymásnak teremtette! És lehet-e ennél őszintébben szerencsét kívánni? Köszöntjük ez alkalommal az örömszülőket is: Schulek János műépítész, a budai egyház volt II. felügyelőjét, egyháztanácsost és Majoross Ottónét, a kelenföldi evangélikus nőegylet alelnökét.

Id. Bakonyi Sámuel

Október 17-én kísérté örök nyugalomra a farkasréti temetőben özvegye, gyermekei unokái, rokonsága, barátai, kartársai, nagyszámu gyászoló közönség, közte a kelenföldi egyház felügyelője is id. Bakonyi Sámuel. A kelenföldi egyház egyháztanácsosa volt és székesfővárosi altiszt. Ez a hajdani lovastiszt unokája egy, a budapesti világból eltűnt munkakörben szolgált a fővárost; lovas kézbesítő volt a kültereken. Életében sok megpróbáltatáson ment keresztül. Sok szenvedésen, üldöztetésen, nélkülözésen. De ezek együttvéve sem tudták legyűrni benne a jókedvet. Valami elpusztíthatatlan legényes vidámsággal vidámitotta meg a lelket az Ursten minden bajában. Maga sem tudta, hogy attól van-e lelkének ez a vidámsággal teljes békéje, hogy az egyházával mindig olyan jóban volt vagy azért ígvekezett mindig az egyház árnyába húzódni, hogy valamiképen így hálálja meg a vidámság Osztogatójának, amiért békés szívet adott neki. Boldog volt, mikor egyháza észrevette ezt a ragaszkodó fiát és megtisztelte azzal, amivel megtisztelni tud: bevásárolta presbiterei közé. Meleg szív hült ki az övével.

A magyar prot. irodalmi társaság hittudományi szakosztálya október 29-én délután 6 órakor a ref. teológia disztermében (IX., Ráday-u. 28) nyilvános ülés keretében *Zwingli-émlékünnepet* tart, melyen minden érdeklődőt szívesen lát. A megnyitó beszédet a szakosztály elnöke, Pröhle Károly mondja, Zwingli arca címen Révész Imre, Zwingli és a magyar reformáció címen S. Szabó József tart előadást. Az ünnepet bezárja Ravasz László püspök, a társaság elnöke. Utána zárt ülést tart a szakosztály.

Az egyetemes közgyűlésre szóló kedvezményes vasúti igazolványok. Mindazok, akik az egyetemes közgyűléssel kapcsolatban kedvezményes vasúti jegy váltására jogosító igazolványt óhajtanak igénybevenni, felkéretnek, hogy ezen szándékukat a kiinduló állomás és a vasut (Máv., Duna—Száva—Adria, Győr—sopron—ebenfurti) pontos megjelölésével október hó 25-ig jelentsék be, mert később beérkező kérések, miután a vasutakkal szemben az igénylés aznap lezáródik, sajnos, nem vehetők figyelembe. Az igazolványok beszerzését Kuthy Dezső egyetemes főtitkár végzi, akinek címe: Budapest VIII., Szentkirályi-utca 51, I. 5.

A dunáninneri egyházkerület október 16-án tartotta évi rendes közgyűlését Salgótarjánban. A közgyűlést az egyház közönsége és a bánya látta vendégül. A bizottságok előkészítő munkája után a közgyűlés simán folyt le. Kiss István püspök beszámolóját a közgyűlés osztatlan rokonszenve fogadta. A továbbiak során D. Kovács Sándor egyet. tanárt a közgyűlés egyházi főjegyzővé választotta. A folyó ügyek között nagyobb figyelmet csak a vallás-oktatási tantervjavaslat keltett, melyről Kardos Gyula előadó megállapította, hogy az elemi iskolai részében csak a régi tanterv másolata, tehát nem felel meg a követelményeknek. A közgyűlés határozatában több gyökeres javítást kíván a tervezeten. Főként abban a tekintetben, hogy az öszövetségi anyag csökkentessék s az újszövetségből a tékozló fiúról, a gazdagról s Lázárról szóló példázatok is belekerüljenek az anyagba, mert most ezek hiányzanak belőle. A reformáció ünnepének október 31-én való megünneplése ellen Wenk Gusztáv mosoni és Mihalic Samu nógrádi esperes szólaltak fel. Előbbi arra mutatott rá, hogy a hétköznapi való ünneplés a résztvevők számát fogja csökkenteni s ezzel az ünnep hatását is csökkenteni fogja, Mihalic Samu pedig azt fejtegette, hogy az egyetemes gyűlés ezzel az intézkedésével már megint olyan tétre ment át, amelynek az elintézéséhez tulajdonképp joga nem volt. Az egyetemes gyűlés közigazgatási szerv, ünnepeket nem rendelhet el s a gyülekezetek bevételeivel offertoriumok formájában sem rendelkezhetik. A két felszólalás ellen Sztranyavszky Sándor, az elnököl kerületi felügyelő szállott síkra. Meglehetősen élesen kikelt a mosoni svábok amaz önzése ellen, hogy a munkát nem teszik félre egyházuk hivatalos ünnepe kedvéért. Kijelentette, hogy egyházunkban sok olyan dolog van, amit nem lehet a zsinatra tolni, mert a zsinattartás lehetősége és ideje egyre kérdésesebbé válik s hogy ebben a helyzetben az egyetemes gyűlés bár sokkal több kérdésben lépne túl a hatáskörét, mint azt most teszi, hogy függőben levő, halaszthatatlan rendezést igénylő kérdéseket szabályozzon. Véleménye szerint az a lelkipásztor vagy vezető ember, aki nem maga vezet, hanem a nép által vezeteti magát, nem méltó arra a helyre, amelyet betölt s amíg ő áll a kerület élén, addig nem engedi, hogy az alulról való vezetés

gondolata tért foglaljon. Beszéde végén felszólította a közgyűlést, hogy az általa mondottakat fenntartás nélkül tegye magáévá és meg is szavaztassa a közgyűlést. A tagok kettő kivételével felálltak és meg is tapsolták a kerületi felügyelőt kijelentéseiről. Ezzel szemben semmi visszhangot nem keltett a jogügyi bizottságnak az az előterjesztése, amelyet dr. Haendel Béla terjesztett elő az egyházfegyelmi tervezetről s amelyben a bizottság az általános elítélő véleményen túl azzal a szenzációval szolgált, hogy az exkommunikációra vonatkozó meghalt egyházi gyakorlat feltámasztására hívta fel a szabályok alkotására hivatott fórumokat. A gyűlés végén dr. lándori Kéler Bertalan hívta fel a kerület figyelmét az egyetemes gyűlésnek arra a rendelkezésére, hogy a kerületeknek a püspöki javadalmi földek kezeléséről szabályrendeleteket kellett volna készíteniök. Az elnököl felügyelő felvilágosítást kérő felszólítására dr. Haendel Béla ügyész kétségbevonta a hivatkozott rendelkezés létezését, mire dr. Lándori Kéler Bertalan a gyűlés nagy elképedésére rögtön az ügyész fejére olvasta az egyet. jegyzőkönyv 15. pontját, az elnököl felügyelő pedig kimondotta, hogy a kerületi közgyűlés e rendelkezés teljesítésének az elmulasztása miatt az egyetemes közgyűlés elnözését kéri s az elrendelt szabályzatot a jövő közgyűlésig megalkotja. A gyors lefolyású, érdekes gyűlést Kiss István püspök imája fejezte be. —sz.

E tudósítást kiegészítjük más uton vett értesülésünkkel, hogy t. i. lapunk belső munkatársa, Szimonidesz Lajos nyug. lelkész résztvett ezen a kerületi gyűlésen, a tanügyi kérdésekhez közhelyesléssel mellett fel is szólalt és több oldalról történt ajánlás folytán ki is küldték egyhangu határozattal a november 27-én tartandó egyetemes egyházi közgyűlésre.

A budai ev. egyház október 7-én közgyűlést tartott, melyen az egyház *Kemény Lajos* pesti lelkészre és *dr. Mikler Károlyra* adta szavazatát az egyházmegyei elnökség megválasztása céljából. A napirenden még »folyó ügyek« szerepeltek. *Dr. Horváth Kornél* az E. A. 40. §-ára való hivatkozással felvilágosítást kért, hogy melyek azok a folyó ügyek és hangsúlyozta, hogy a gyűlést a tárgyak megnevezésével kell meghirdetni. A gondnok a gyűlés asztalára tett egy jegyzéket, melyben több mint 800 egyháztagra, kiknek címét az egyház utólag tudta meg, van kivetve az egyházi adó. *Szimonidesz Lajos* hangsúlyozta, hogy az adókiivetés módja a törvényben világosan meg van állapítva és a kiivetést közérdekből közszemlére kell kitenni. A közgyűlés elintézte a *Weigl-jéle* hagyaték dolgát, amennyiben elfogadta *özv. Weiglne* ajánlatát, aki 1200 pengőt ajánlott fel az egyháznak jutott örökségért.

A szegedi ev. egyház október 4-én iktatta be egyhangulag meghívott lelkészét, *Egyed Aladárt* hivatalába. *Egyed Aladár* eddig a sajjögömöri ev. egyházban működött, ott szóval és cselekedettel harcolt a magyar evangélikusság igazaiért, amelyekért szenvednie is kellett. A Léván megjelent Ev. Lapnak egyik szerkesztője is volt és e téren is nagy képzettségével, lelkesedésével, bátorásával és szorgalmával hasznos munkát végzett. Mint kiváló zenész és orgonaművész is szolgált egyházának. Örömmel köszöntjük új örhelyén és Isten áldását kívánjuk munkásságára és gyülekezetére!

A békéscsabai egyház október 4-én avatta fel új diakonisszaintézetét szép ünnepség keretében, melyen résztvett a breslauer ev. diakonisszaintézet igazgatója is. A felavató beszédet egyetemes felügyelőnk, D. báró Radvánszky Albert mondotta.

A bányai ev. egyházkerületben élő hívek között élénk egyházi munka folyik. Szeptember 27-én avatták fel a nagykáta ev. templomát, október 4-én a kőbányait, október 11-én az aszói új főgimnáziumi épületet, október 18-án a szentetornyai templomot. A felavatásokat *D. Raffay S.* püspök végezte. A nagykáta templomát *Sándy Gyula* volt budai egyházi felügyelő tervei szerint építették. Ez volt a 14. templom, mely tervei szerint felépült. A 15. is épül már Székesfehérvárott.

Bűnbánati zsolttárok: A hatodik zsolttár. *Magyarázta dr. Luther Márton. Németből fordította Schulek Tibor.* Kapható a »Harangszó« kiadóhivatalánál, Győr II., Petőfi-tér 2. Egy példány ára 14 fillér.

Néhány ifju teológus elhatározta, hogy a magyar ev. közönség számára hozzáférhetővé teszi Luther azon építő iratait, melyek eddig nem voltak lefordítva nyelvünkre. Vállalkozásukhoz a Harangszó nyújt segédkezet

azáltal, hogy közli a fordításokat és így olcsóbbá teszi a különkiadást. Ennek a vállalkozásnak első fecskeje a hatodik zoltár magyarázata, a fiatal Luther munkája, melyből azonban a nagy Luther teljes lelki fegyverzete csillan ki: nagy írástudománya, mélyeséges, alázatos hite és bűnös lelkének igaz ismerete. *E 16 oldalnyi füzetke megszerzését melegen ajánljuk minden evangélikus testvérünknek.* A füzet elején szép Luther-kép van közölve és Luther bevezető sorai az olvasóhoz.

Az 1932. évré

szóló „Fébé” leszakított naptár már megjelent és kapható a „Fébé” könyvkereskedésben, Budapest VII., Damjanich-utca 25/a. Sok keresztyén család ismeri már és sok áldással olvassa naponként ezt a naptárt. Rövid bibliamagyarázatai és az életből vett történetek, események sokaknak voltak már segítségükre, bátorításukra a mindennapi élet nehéz küzdelmei és megpróbáltatásai között. Szeretettel ajánljuk a naptárt minden olvasónk szíves figyelmébe.

Ára 1.60 P. A naptár tömbje könyvalakban is kapható, csinos vászonkötésben 1.80 P-ért. Ezen árból a könyvkereskedés lelkészek, iratterjesztők részére 5 példányon felüli rendelésnél, ha azt legkésőbb október 25-ig megkapja, 25% engedményt, az ennél később megrendelt példányok után 20%-ot hoz levonásba. A portó- és csomagolási költség külön számíttatik fel. A naptárak bizományba is megrendelhetők december 15-ig való leszámolásra.

A népszövetség 12. ülészakán megnyitása alkalmából szeptember 6-án a genfi székesegyházban ünnepléses istentisztelet volt, melyen a világi és egyházi hatóságok és a népszövetség képviselői nagy számmal vettek részt. Az istentiszteletet a genfi consistorium meghívására Wautier d'Aygalliers párizsi lelkész és teológiai tanár végezte. Jób könyve XXII, 2. verse alapján: »Az Istennek használ-e az ember« kimutatta, hogy ha a mennyben egy végtelenül hatalmas Isten lakozik, kihez száll imádságunk és fohászaink, a földön van egy legyőzött Isten, egy megkínzott, megvetett Isten, ki számot tart a mi segítségünkre és a vele való együttműködésünkre. Mi segíthetjük az Istent és tartozunk is szolgálatunkkal őt támogatni. Az embernek az a hivatása, hogy itt a földön legyen az Isten szeme, keze, az Istennek eszköze. Istennek ezt a követelését hangoztatta a szónok különösen a népszövetséggel szemben. Ez a szövetség a jelenlegi zavaros időkben is rendkívül sokat tehet az Isten ügyéért, ha szem előtt tartja az evangéliumi eszményt. Ezt a közreműködést várja Isten az államférfiaktól, a hatósági személyektől, a nép vezetőitől és minden keresztyén embertől. A prédikáció nagy hatást gyakorolt a gyülekezetre.

A klotildligeti »Béthel« a »Fébé« ev. diakonissza egyesület vidéki központja. Itt folynak le nyaranta az egyesület vezetősége által rendezett konferenciák. Nyáron is hét konferencia színhelye volt Béthel. A tagok számára rendezett és az evangelizáló konferencián kívül az odasereglett evangélikus fiuk- és leányoknak is alkalmuk volt arra, hogy áldott indításokat vigyenek magukkal, amelyek a bétheli komoly vallásosság légkörében termettek. Volt azután ott a tanítók, lelkészek és teológusok számára is konferencia. Az utóbbi két konferencián én is részt vettem.

Eddig nem kötötte le érdeklődésem a Fébé munkája, mert egyes esetekben kiindulva tévesen ítélt meg azt. Most, amikor az isteni gondviselés közéljük vezetett, ez a nézetem lényegesen változott, amennyiben meggyőződtem arról, hogy Béthel az evangéliumi szellem komoly, tiszta levegője fölti meg.

A konferenciákat illetőleg hálát kell adnunk Istennek, hogy van olyan hely körünkben, ahol a mai nehéz időben, gyülekezeteink mostani és jövőendő pásztorai összejöhetnek, — nem csupán közigazgatási kérdések megvitatására, — hanem, hogy egymás hite által erősödjenek a hitben. S úgy tapasztaltam, hogy a bétheli konferenciák vezetőit is ez a cél vezeti. Ezt a célt pedig, szerény véleményem szerint, — a lelkészkonferenciánál jobban megközelítette a teológus konferencia. A lelkészkonferencia előadásain ugyanis olykor-olykor bizonyos melegség és szíves tudományosság kerekedett a hívő ember közvetlen, meleg bizonyosságtevése fölé, míg a teológus-konferencián: a legtudományosabb színvonalú mondatokon keresztül is érezte az ember az

élő hit felemelő erejét. Ez a különbség rányomta bélyegét a konferenciákat közvetlenül követő beszámolóokra. A lelkészkonferencián: a dogmatikus álláspontok s exegetikai vélemények erős kihangsúlyozása ellenvélemény kialakulására adott alkalmat, míg a teológus-konferencia beszámolóján egyikünk sem kereste a tudományos ellentétek kiélezését, hanem minden lélek önmagába tekintett, hogy a krisztusi igazságok mértékével önmagát mérje meg.

Az Isten áldjon meg minden törekvést, mely »mindenekelőtt Isten országát« keresi!

Glatz.

Az egyházi javak kérdését gróf Károlyi Imre »A kapitalista világrend válsága« c. füzetében oly radikális módon vetette fel, hogy »támadását« mindenfelől visszaverni igyekeznek. A nemes gróf azt mondja róluk, hogy már létezésük is anakronizmus (korszerűtlen dolog) a mai világban s ha itt-ott léteznek is, egyetlen államban sem léteznek oly mértékben, mint hazánkban, Európa egyik legelszegényedettebb országában. Majd így folytatja:

»Sokan fogják talán erre az álláspontra a vallásellenesség bélyegét rásütni akarni. Pedig a vallásosság az egyházak gazdagságához, vagyonához semmi köze sincs. A keresztyén vallásnak legkevésbé. Krisztus tanításába tudtommal sehogyan sem magyarázható be az, hogy követői, tanítása közvetlen tolmácsai, az apostolok földi javakban bővelkedjenek, ezek utódaira, az egyház szolgálóira pedig ugyanez áll.

A vallás tanítása, a papok eltartása, fizetése a hívők dolga és kötelessége. A közoktatás pedig az államé. Nem tartozom a materialista, atheista felfogású emberek közé, sőt ellenkezőleg. De nem vagyok képes megérteni azt, hogy az isteni Gondviselésben, egy túlvilági életben bízó hittel micsoda kapcsolatban van az egyházak vagyoni állapota, annak szükségessége, hogy azok nagy földbirtokokkal, uradalmakkal, jószágokkal rendelkezzenek és hogy a szegénységet hirdető krisztusi egyház vallásalkölcsei tanításának népnevelő hatását mennyiben mozdítja elő az, hogy papjai dús gazdagok? Az egyházi, főpapi, káptalani stb. javak, jószágok, uradalmak fennállása a nép vallásos buzgóságára nem erősítőleg hat, hanem a mai korban egyáltalában, a mostani rettenetes általános szegénységben és nyomorúságban pedig különösen irigységetkeltőleg és a vallásosságot hátrányosan befolyásolólag hat.« (50. l.)

Gróf Károlyi Imre e javak állami kisajátítása mellett foglal állást, még pedig »igen alacsonyra szabott becserkét után« fizetendő kárpótlás formájában, ami »2%-nál nem magasabb hozadéku állami kötvényekben« volna kiadandó.

A kérdés bennünket két szempontból érdekel. Az első az, hogy ez a megoldás kapcsolatba hozható az 1848. évi XX. t.-c. végrehajtásával s ez esetben egy régi protestáns követelés felújításának tekinthető, a második pedig az, hogy a holtkézi javak radikális kisajátításával veszendőbe mehetnek mindazok a protestáns püspöki és egyéb egyházi birtokok is, amelyek az utolsó tíz évben kerültek a protestáns egyházak birtokába.

D. Philipp Bachmann. Der Prediger und der Liturg. Von Dr. Hans Kreszel, Pfarrer. Leipzig 1931. Verlag von Dörfpling und Franke. 56 oldal. Füzve 1.50 márka.

D. Ph. Bachmann az erlangenii egyetemen a teológia tanára és 19 éven át az egyetlen prédikátora volt. Tanítványaira, hallgatóira csodálatos hatást gyakorolt. A mi fiatalabb lelkesi nemzedékünk több tagja is hallgatta előadásait és templomi beszédeit. A füzet szerzője már tanuló, majd egyetemi diák korában is állandóan látogatta Bachmann istentiszteleteit és azóta is olyan szoros kapcsolatban élt Bachmannal, hogy majd minden templomi szolgálatának szem- és fültanúja volt és mesterének haláláig annak hűséges és ragaszkodó barátja maradt. E kis műben háláját akarja leróni mestere iránt, mikor annak prédikátorai egyéniségét lefesti. Hangsúlyozza, hogy egyéni utakon járt, ragaszkodott az Íráshoz, gondosan válogatta meg textusát, megragadta annak főgondolatát, mindig tekintettel volt az egyházi esztendő követelményeire, gyülekezetének szükségleteire és a kor és alkalom kívánalmaira. Beszédei kiválóan alkalmasak a lelkészek lelki gondozására és azért minden olvasónknak ajánlja azok megszerzését, különösen lelkésztestvéreink figyelmébe ajánljuk azokat. Bachmann beszédgyűjteménye, mely 28 beszédet tartalmaz, »Völkerwelt und Gottesgemeinde« címen jelent meg 1918-ban, Dörfpling & Frankenál.

Luthertum und soziale Frage. Von D. dr. J. S. Schöffel und Dr. theol. Adolf Köberle. Verlag von Dörffling & Franke. Leipzig 1931. 110 oldal. Füzve 2 márka. Különlenyomat a «Verhandlungen der XXI. Haupttagung des Luth. Einigungswerkes in Augsburg 1930»-ból.

Az ágostai hitvallás négyszázados jubileuma alkalmából Augsburgban az Allg. Ev. Luth. Konferenz is ülésezett és egy napot a szociális kérdés tárgyalásának szentelt. Főelőadó volt Schöffel, hamburgi főlelkész, zsinati elnök és D. Köberle, a baseli egyetem tanára kiegészítette az előadást, főleg erkölcsi oldaláról nézve a kérdést. Az előadó a szomorú valóságból, a letagadhatatlan nyomorúságból indul ki, megmutatja nagy vonásokban, hogyan alakult nyugaton a szellemi élet, hogyan kellett szükség szerűen a proletár társadalomnak kialakulnia és rámutat a társadalom betegségeinek egyetlen gyógyító balszámára, az evangéliumra, melyet a reformatori hitvallás hozott újból a napfényre. A második előadás az ágostai hitvallás alapéteiből indul ki és kimutatja, hogy ezek a kijelentések igazi jelentésükben mily fontosak a társadalmi bajok megoldása szempontjából. Mindkettő hangsúlyozza, hogy az ágostai hitvallás nem tartalmaz ugyan minden részletkérdésre kitérő társadalomtudományt, mert ezt nem is tartalmazhatja, de rámutat addig soha nem tapasztalt komolysággal, nyugodt biztossággal a végső és legmagasabb dolgokra, magára az isteni kijelentésre és ennek az isteni igazságnak világosságában van megoldás a legnehezebb kérdésekre, tehát a szociális kérdésre is. A politikai szocializmus nem szüntetheti meg a tömegek nyomorát, mert nem ismeri a bajok végső okát, legmélyebb gyökerét és azért nem is adhat igazi gyógyszert. Az előadók kimutatják, hogy a nyomorúság megoldása körül a legfontosabbak nem a gazdasági intézkedések, hanem a hit, az Istenben való hit kérdése. *Két világnézet áll egymással szemben: a kapitalista és a szocialista, mindegyiknek nem tudomány, hanem világnézet, hit az alapja, még pedig ugyanaz a hit, mely az embertől (mint egyéntől, vagy pedig a dolgozóknak nagy tömegétől) várja a jobb jövőndőt.* A gazdasági válság megoldása tisztán az örökkévalóság világosságából, az isteni kijelentés igazságából remélhető. Mert a társadalmi bajoknak legmélyebb gyökere: a bűn. A gyógyulás csak a bűntől való szabadulás, a megváltás útján és a teljes megszentelés útján remélhető.

Ezt a nagyon alapos tanulmányt, mely a szociális kérdést minden vonatkozásában megvilágítja és az egyház mulasztását és feladatát élesen kidomborítja, minden olvasónknak, de különösen egyházunk vezetőinek melegen figyelmébe ajánljuk.

Hegyen Épített Városra fizettek: Balázs Józsefné 3, özv. Bánhegyi Aladárné 3, Banits Gyuláné 3, dr. Bene Gyula 3, Bodnár Jenőné 3, Böngérfy Géza 3, dr. Cornides Donát 1.50, Eöry Imre 2, Fodor Ferenc 3, dr. Fonó Albert 6, Geitz Jánosné 1.50, Gröner Gyula 1.50, dr. Hank József 3, Hank Olivér 6, Hofrichter Józsefné 3, dr. Husz Béla 3, dr. Huszár Vilmos 3, Károlyi Sándorné 3, Klinger Józsefné 3, Kovács Sándorné 3, Kovalszky Győző 1.50, Kun Attila 6, vitéz Laborcy Ferencné 6, Liszka Károly 3, Martinek Géza 6, Marschalkó Géza 3, Marossy Pálné 3, Nádasy Emil 6, N. N. 3, Neubauer Lajos 3, dr. Nyulász Jánosné 3, Obál Iván 3, Patócs Istvánné 3, Petényi Ottó 3, Pusztai István 6, özv. Pohánka Gyuláné 3, Ránki Sándorné 4, Rubacha Kálmán 3, Szabó Sámuel 3, Szerényi Géza 3, özv. Szűts Gáborné 6, dr. Thébusz Aladár 3, dr. Tirtsch Gergely 2, dr. Tokaji Nagy Béla 3, Tomassek Emma 3, Tomka Géza 3, Varga Kálmán 3, Vitovszky István 3, Vittek Józsefné 3, Wayand Antalné 3 pengő.

Luther Szövetségnek adomány: özv. Kätz Gusztávné 1.50 pengő.

Tagsági díjat fizettek: Hank Olivér, Hank Olivérné, Meggyesy Miksáné, özv. Mikolay Lászlóné 2—2 pengő.

Eöry Imre angol és francia szabó, I. Ráth György-u. 12. sz. (Kékgolyó-u. sarok) kéri a hittestvéreket, keressék fel bizalommal. Olcsó díjak, jó munka.

Felhívjuk Pécsre utazó olvasóink figyelmét a pécsi evangélikus gyülekezet által fenntartott *Baldau Gusztáv Otthonra*, ahol kedvezményes árért éjszakai szállást kaphatnak. Az Otthon a város középpontjában, *Eötvös-utca 15. szám* alatt van s szépen berendezett csinos szobáival minden igényt ki tud elégíteni.

A japán protestantizmusról közöl érdekes adatokat a Ref. Schweitzer Zeitung. Most van hetven éve, hogy Japánban a prot. misszió munkába fogott. Jelenleg félmillió prot. keresztyén van Japánban. kik között 1125 külföldi hittérítő működik 4583 bennszülött segéddelel, ezek közül 1875 lelkész. A 19 prot. theol. iskolában 662 fiatal japán tanuló. 13 iskola evangélista nőket képez. 1749 megszervezett egyházközség van Japánban. A prot. iskolák rendkívül nagy jelentőségűek, 60.978 tanulójuk van. Japánban a prot. keresztyénség mellett van róm. kat. és gör. kel. egyház is.

A görögkeleti szláv nyelvű keresztyének most ünnepelték augusztus 21-én az első ószláv nyelvű fordított biblia kinyomatásának 350 éves forduló-ját: 1581 augusztus 21-én jelent meg Ostrog-ban, Volhyniában, Vaszil Constantin herceg költségén, Smotritzky Gerazim vezetésével mellett egy tudós teológus társaság közreműködésével.

Az oroszországi ev. sajtóiroda közlése szerint a vallásos élet nagyon élénk. Az üldözök zsarnoksága csak a nyilvános istentiszteletet zavarhatja és akadályozhatja meg, titokban azonban virágozik a vallásos élet. Rendkívül megható istentiszteletekről, melyeket rejtekhelyeken tartottak, érkeznek tudósítások. Különösen az urvacsera után szomjaznak és éheznek nagyon, ami élénk ellentétben van a nyugati, békességesen élő keresztyénségnél tapasztalható feltűnő részvétlenséggel az urvacserai ünnepeknél.

Hill Ottilia ruhaszalonját (II., Fő-u. 7. I/12.) a kedves Hittestvérek figyelmébe ajánljuk.

Krausz Rezső kályhámester II., Csalogány-u. 50. aranyéremmel kitüntetett, 75%-os hadirokkant hittestvérünket támogassuk, ki jól és olcsón dolgozik. Telefon: 546—67.

Dr. Batizfalvy főorvos, fogorvos, vállalkozik fog- és szájbetegségeben szenvedő egyháztagjaink szakavatott, gondos és mérsékelt áron való kezelésére, mindennemű fogpótlásainak ellátására. Szükség esetén részletfizetésre. Forduljunk hozzá teljes bizalommal. Múzeum-körút 27. sz.

Bácsy Péter mészáros- és hentesmester, II., szénatéri piac, fióközlet II., Medve-utca 19, ajánlja elsőrendű árúit, kéri hittestvéreink jóindulatu támogatását. Olcsó árak. Pontos kiszolgálás.

Arany ékszer, ezüst dísz tárgyat

vásároljunk Magyarország legnagyobb evangélikus ékszerüzletében

Szigeti Nándor és Fia

Budapest, IV., Múzeum-körút 31. a Nemzeti Múzeummal szemben

PERZSA, PÉZSMA, CSIKÓ BUNDÁK

szezón előtti árban

SOMOGYI szücsmester szőrmeszalonjában

VIII., Rákóczi-út 23. I. emelet (Uránia mellett)
Telefon: J. 363-14 40 éves prot. cég

Első Magyar

Általános Biztosító Társaság

Alakult 1857-ben. — Budapest, IV., Vigadó-tér 1.

A legrégebbi és legnagyobb magyar biztosító intézet

Az evangélikus egyháznak harminc év óta szerződéses biztosító társasága

Fiókjai vannak az ország egész területén.

Elfogad biztosításokat a következőkre:

Emberélet és baleset, tűz, jég, üveg, autó, géptörés, betörés, pénztári kiküldött kirablása, szállítmány, utipoggyász, értékküldemény, állat és szavatosság.